

Лекція 3

Історія Стародавньої Греції.

1. Виникнення та розквіт Давньогрецької цивілізації.
2. Греція класичного періоду. Греко-перські війни.
3. Епоха еллінізму. Занепад Греції.

СТАРОДАВНЯ ГРЕЦІЯ

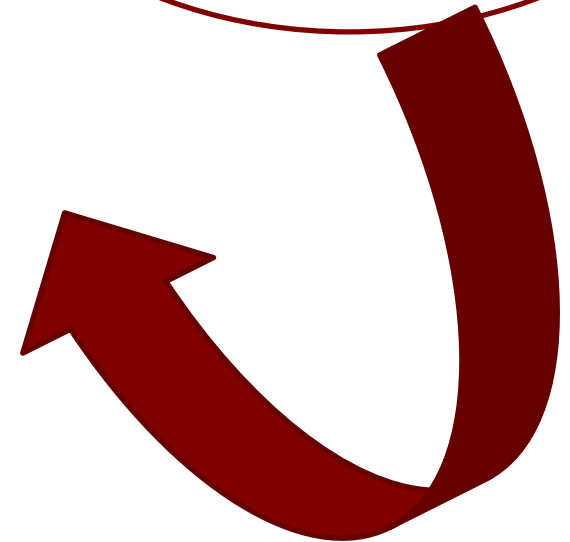
ГРЕЦІЯ СЬОГДНІ

Офіційна назва	Грецька Республіка (Греція)
Столиця	Афіни
Площа	131 957 км ²
Населення	Приблизно 10 768 477 осіб
Державна мова	грецька
Грошова одиниця	євро (EUR)
Державний устрій	республіка

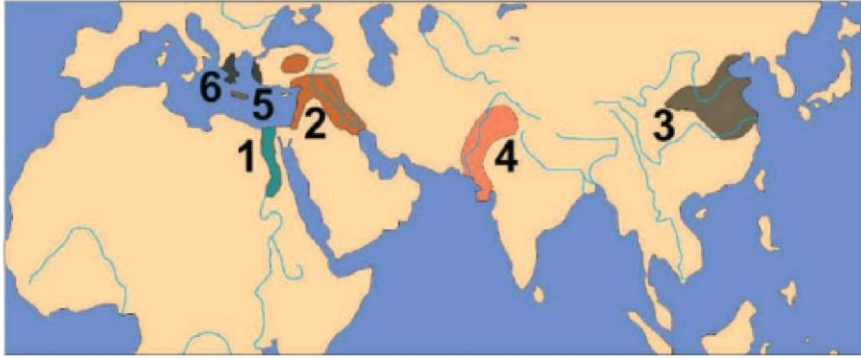
Давньогрецька цивілізація зародилася на Балканському півострові.

Давні греки називали свою країну Елладю.

- **Виникнення та розквіт Критської (Мінойської) і Мікенської (Ахейської) цивілізацій.**
-

- 1 давньогипетська
- 2 передньоазійські (Шумер і Аккад, хетська, сирійсько-палестинська)
- 3 давньокитайська
- 4 індська
- 5 критська
- 6 мікенська

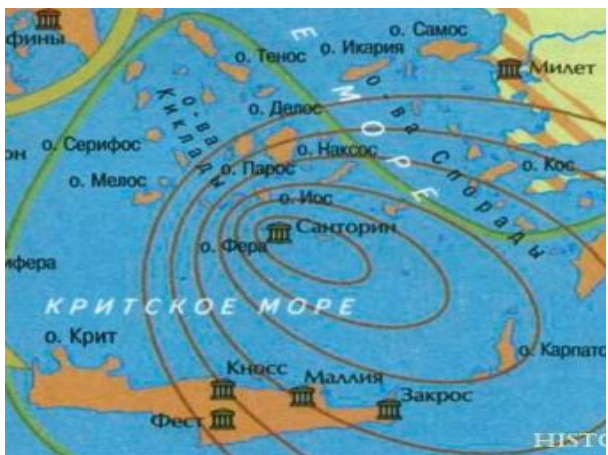

ЦИВІЛІЗАЦІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Джерелами, які надихнули вчених на пошуки ранньої цивілізації на острові Крит, були давньогрецькі легенди й міфи.

- на Криті **народився** головний бог греків – **Зевс**. Його мати Рея втекла сюди, рятуючи немовля від кровожерливого Кроноса, який поїдав своїх дітей, вбачаючи у них загрозу своїй владі;
- саме на Крит **приніс Зевс доньку фінікійського царя Європу**, у яку закохався. Тут вона народила величному богові **сина Міноса**, майбутнього царя Криту;
- **Мінос** прогнівив богів, і вони покарали його народженням **сина-чудовиська**. Звали його **Мінотавр**, і мешкав він у **величезному палаці-лабіринті, який збудував на Криті майстер Дедал**. Жоден смертний, потрапивши у павутиння коридорів, не міг вийти з нього. Кожних дев'ять років підвладні Міносу народи відправляли на острів найчарівніших юнаків і дівчат, які повинні були стати здобиччю чудовиська. Одного разу давньогрецький герой **Тезей** змушений був зустрітися у двобої з Мінотавром. Йому вдалося за допомогою **нитки**, яку дала йому дочка Міноса **Аріадна**, **знайти вихід з лабіринту** і перемогти чудовисько.

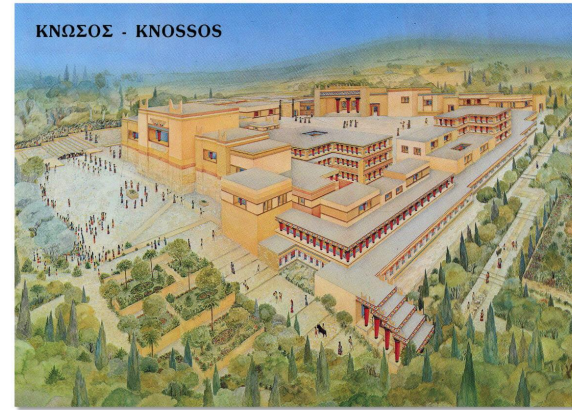
Мінойська (Критська) палацова цивілізація

Мінойська цивілізація виникла на межі IV–III тис. до н.е.
(понад 5000 років тому).

Вона увійшла в історію як Мінойська – за ім'ям царя **Міноса**.
Палацовою її назвали, бо палац був не лише центром влади царів, а й центром економічного життя, свідчив про досить високий рівень розвитку давньої держави.

Міста Криту стали першими в Європі містами-державами.

Перші палаци на **Криті** було збудовано наприкінці **III тис. до н.е.**
Найбільш могутнім містом-державою був **Кносс**. Від нього через увесь острів
проклали широкі **дороги**.
У цей самий час почали будувати **палац-лабіринт**.

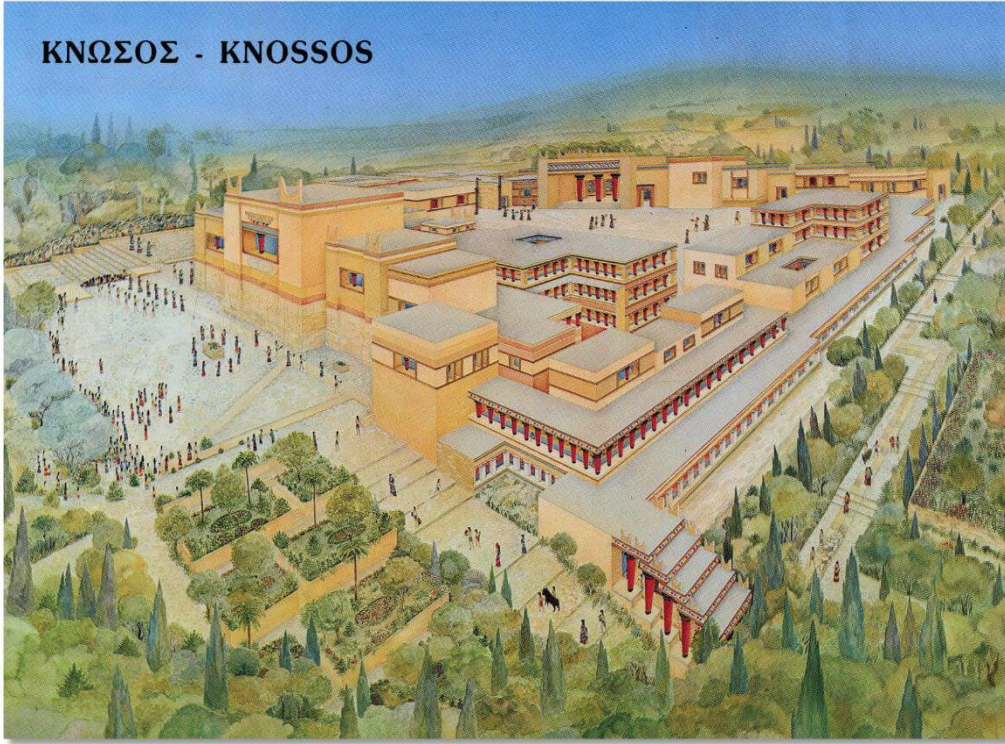

Тут відбувалися коронації **царів** та освячення жерців, тут приносили жертви божествам, влаштовували **двобої з биками**, які нагадували іспанську кориду.

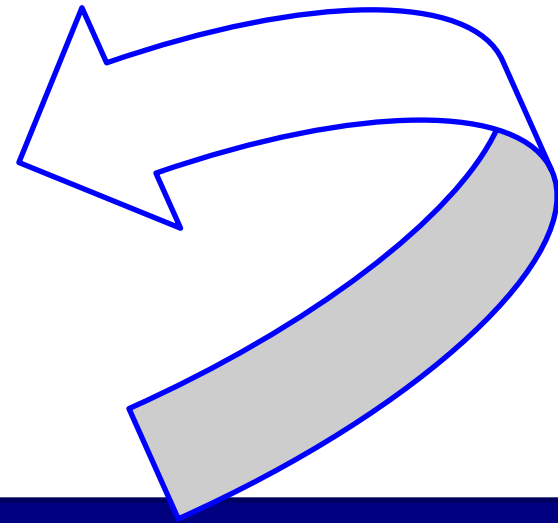
Дещо менші **палаци** були споруджені у **Фесті, Гурнії** та інших містах Криту.

Поступово міста-держави об'єдналися навколо Кносса.
На Криті утворилася єдина держава, у якій неподільно володарював кносський цар. Він одночасно був і верховним жерцем.

ΚΝΩΣΟΣ - KNOSSOS

ЛАБІРИНТ (від давньогрец. «лабрис» — сокира з подвійним лезом) — палац із численними кімнатами і заплутаною системою переходів, стіни яких прикрашають зображення лабрису.

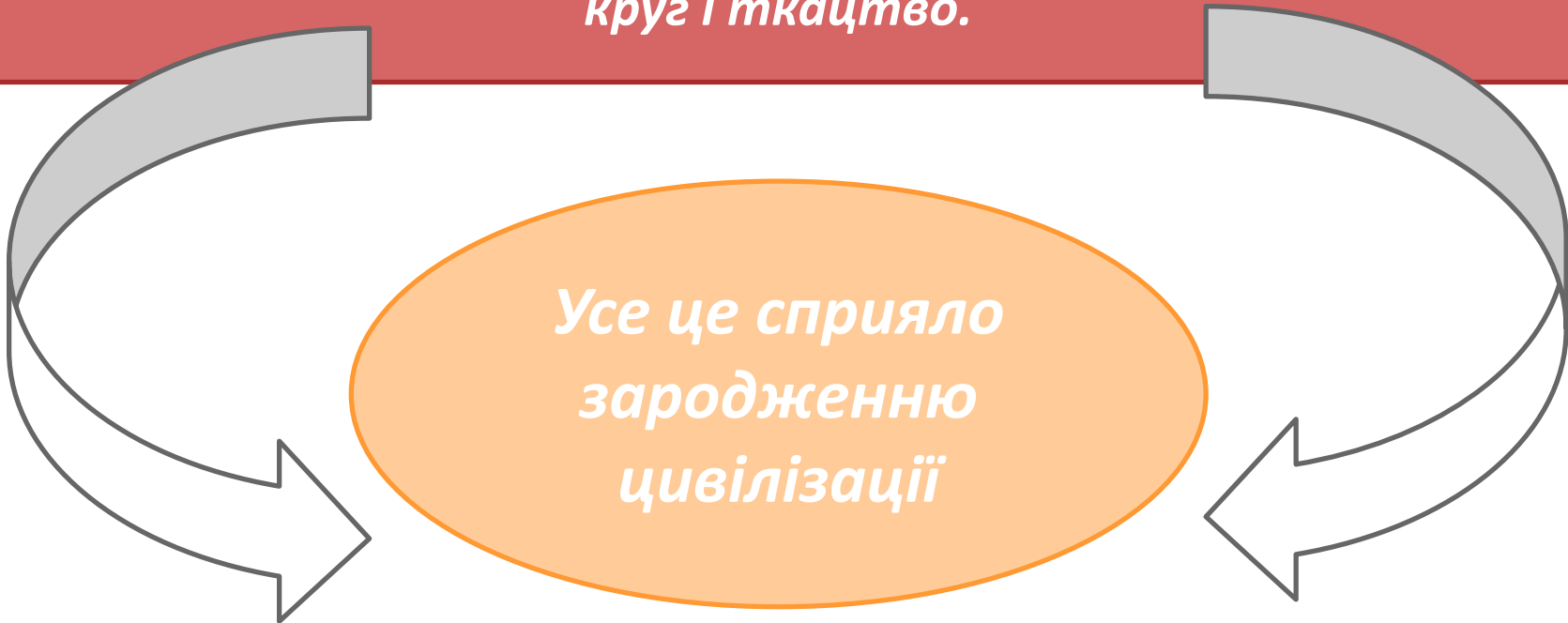
Кносський палац. Саме цю кількаповерхову споруду площею 15 тис. м², з близько 200 кімнатами називали Лабіринтом.

Теплий, сприятливий для землеробства клімат давав змогу вирощувати зернові, виноград, оливи.

У морі було багато риби й інших морепродуктів.

Більшість населення Криту становили землероби, скотарі та рибалки.

Острів славився своїми ремісниками. Вони вміло обробляли дерево, камінь, бронзу, дорогоцінні метали, знали гончарний круг і ткацтво.

*Усе це сприяло
зародженню
цивілізації*

Ознакою цивілізації є письмо.

Під час розкопок палаців знайдено тисячі табличок із давніми написами.
Спочатку критяни, як і інші давні народи, писали ієрогліфами.

Прикладом такого письма є Фестський диск, виготовлений із глини. На двох його боках витиснено 242 ієрогліфи, що донині не розшифровані.

Фестский диск. Сторона А

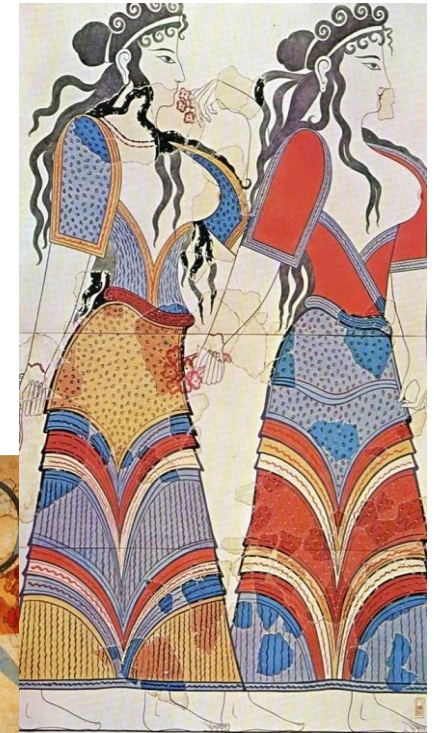
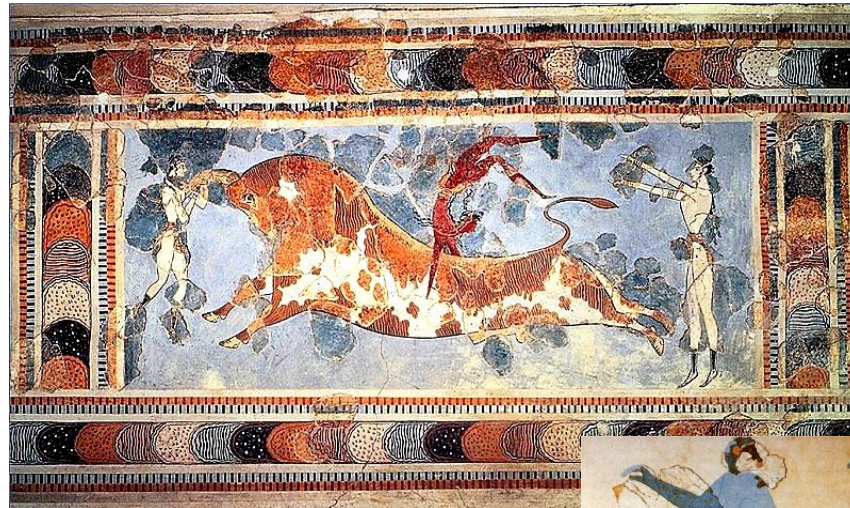
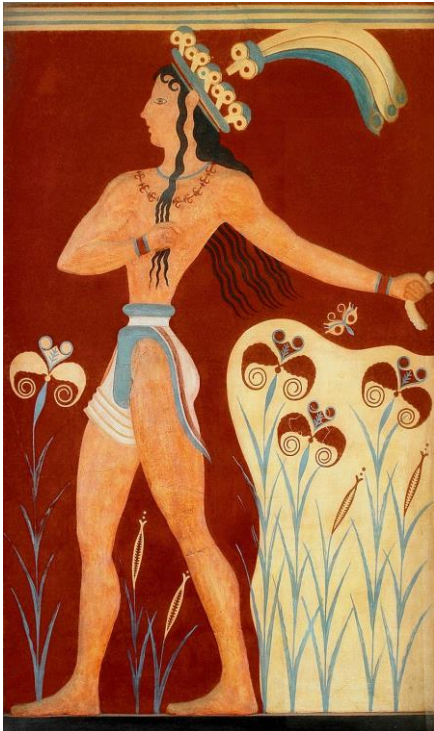

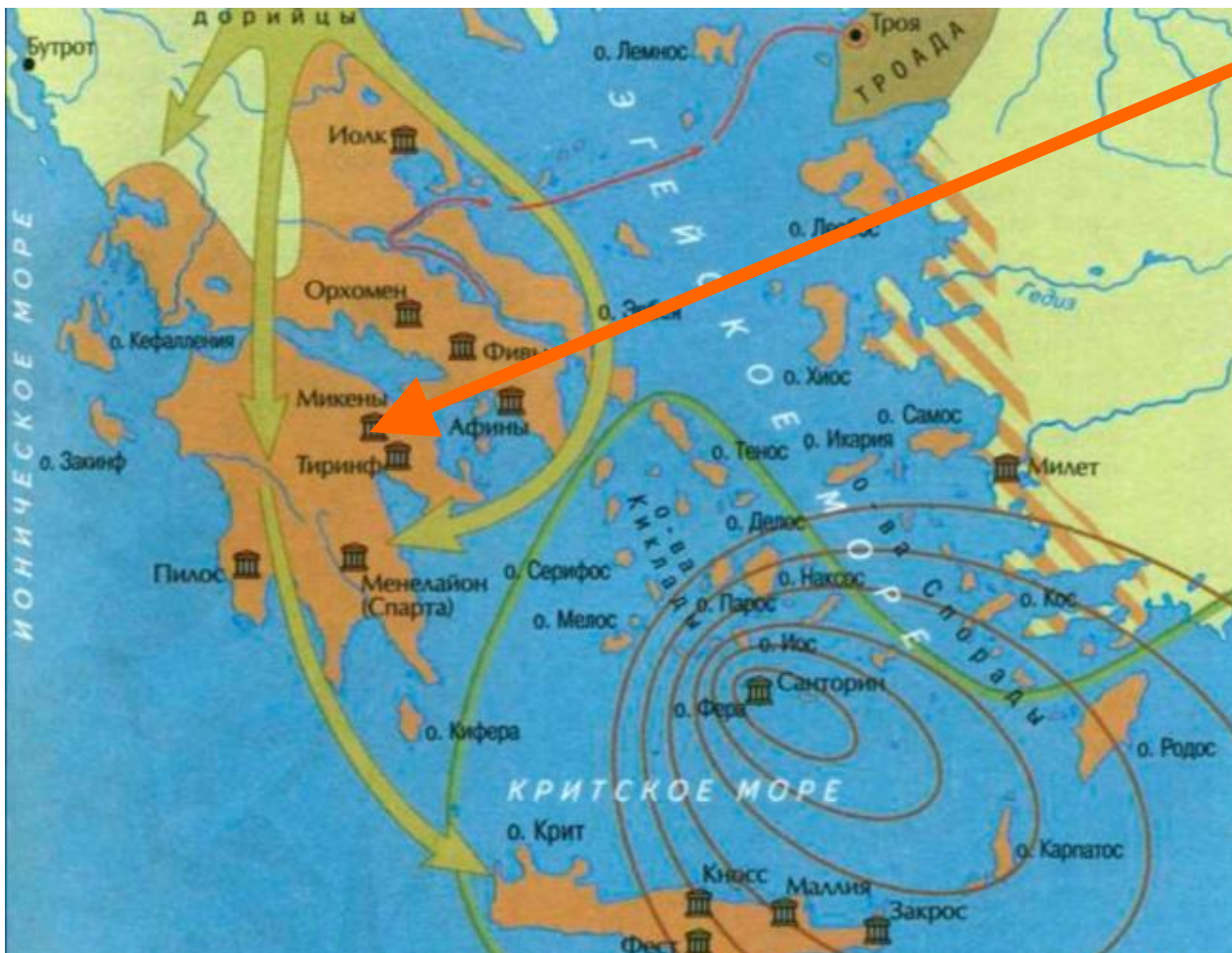
Фестский диск. Сторона В

Знахідки археологів дають можливість припустити, що Мінойська цивілізація не знала війн, бо живопис не прославляв вождів, військово мистецтво, перемоги у битвах.

Малюнки майстрів розповідали про спокійне та мирне життя. Улюбленими темами художників були: море, збирання врожаю, людська краса. Але найчастіше зображали **бика**.

У XXI ст. до н.е.
на Балканському
півострові
з'явилися
кочівники –
ахейці.

Мікени ахейці заснували у
XIX ст. до н.е.
В XVI ст. до н.е. о. ахейці
захопили Крит, вивезли звідти
предмети мистецтва,
майстрів. Новий **палац у**
Мікенах був прикрашений
фресками у критському стилі.

Область крито-микенської
цивілізації

Границя Критської держави
царя Міноса

Міноські міста-дворці
XX–XV вв. до н. е.

Мікенські міста-дворці
XVI–XIII вв. до н. е.

Изверження вулкана
на острові Санторин
в XV в. до н. е.

Владення Трої

Похід ахейців
на Трою і її осада
около 1200 г. до н. е.

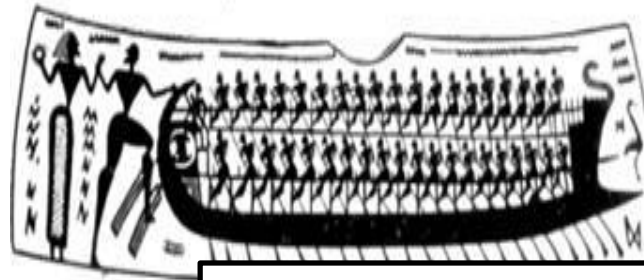
Вторження дорійських
племін в Грецію
в XII–XI вв. до н. е.

**Ахейська (Мікенська)
палацова цивілізація =
Крито-Мікенська
цивілізація**

У XV ст. до н.е. Мікени досягли найвищого розквіту й перетворилися на найбільший політичний, економічний та культурний центр Еллади. Ахейці активно колонізують простори Середземномор'я та Малої Азії. Під час подорожей вони ознайомилися з фінікійською та єгипетською культурами та запозичили у цих народів зокрема секрети виготовлення фарб, можливо, елементи письма.

Лев'яча брама в Мікенах

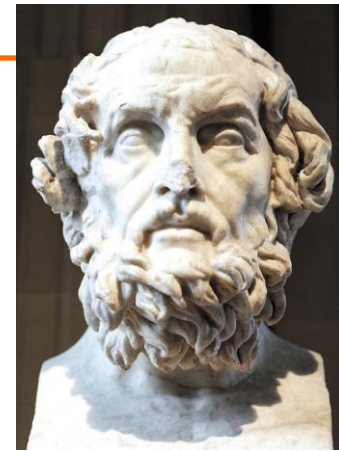
Ахейський корабель

Вироби XV ст. до н.е.

Троянська війна — війна ахейців на чолі з володарем Мікен Агамемноном проти троянців; датувалася в давньогрецьких джерелах початком 12 століття до н. е і тривала впродовж десяти років.

Гомер - легендарний автор "Іліади" та "Одісеї".

Перше джерело, яке розповідає про Троянську війну — епічні поеми «Іліада» та «Одіссея». Пізніше Вергілій у своїй «Енеїді» та інші античні письменники також описували ці події.

Мікенська культура припинила своє існування після
вторгнення дорійців у XI ст. до н.е.

Золота маска царя
Агамемнона (?) з гробниці
в Микенах

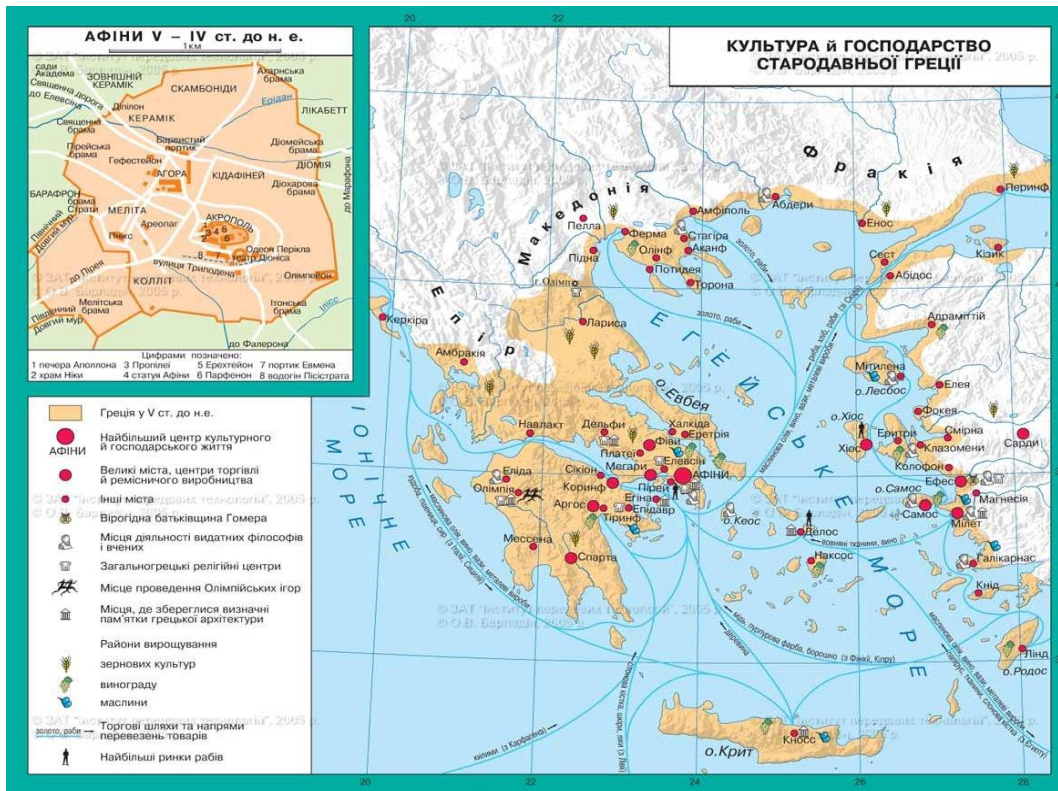
- **Греція архаїчного і класичного періодів**

Поява полісів.

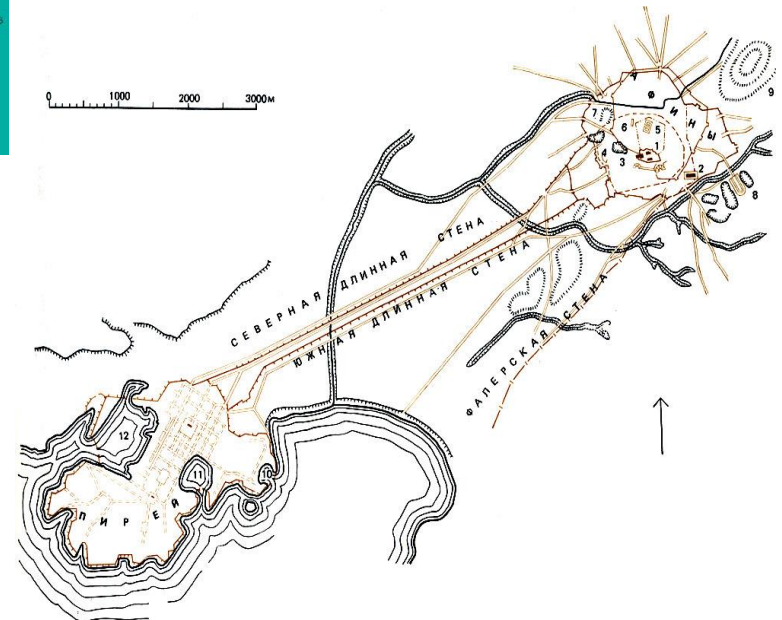
- Після занепаду Мікенської (Ахейської) цивілізації та вторгнення дорійців розпочався **Полісний період в історії Стародавньої Греції.**

- **Поліс** – місто-державка, община громадян із власними органами управління, законами, армією, судом.

Головним містом Аттики стає місто **Афіни**. Оскільки місто виникло не на самому узбережжі, на березі бухти збудували **порт Пірей**, що з'єднувався з Афінами коридором із двох стін завдовжки 5-6 км.

Цікаво знати

У міфах розповідається, що коли було збудовано місто, але воно ще не мало своєї назви, про право бути його покровителями вели суперечку бог Посейдон та богиня Афіна. Боги вирішили, що перемогу отримає той, чий подарунок для міста буде найбільш цінним.

Посейдон ударив по скелі тризубом і з'явилося джерело води, але вода в ньому виявилася солоною.

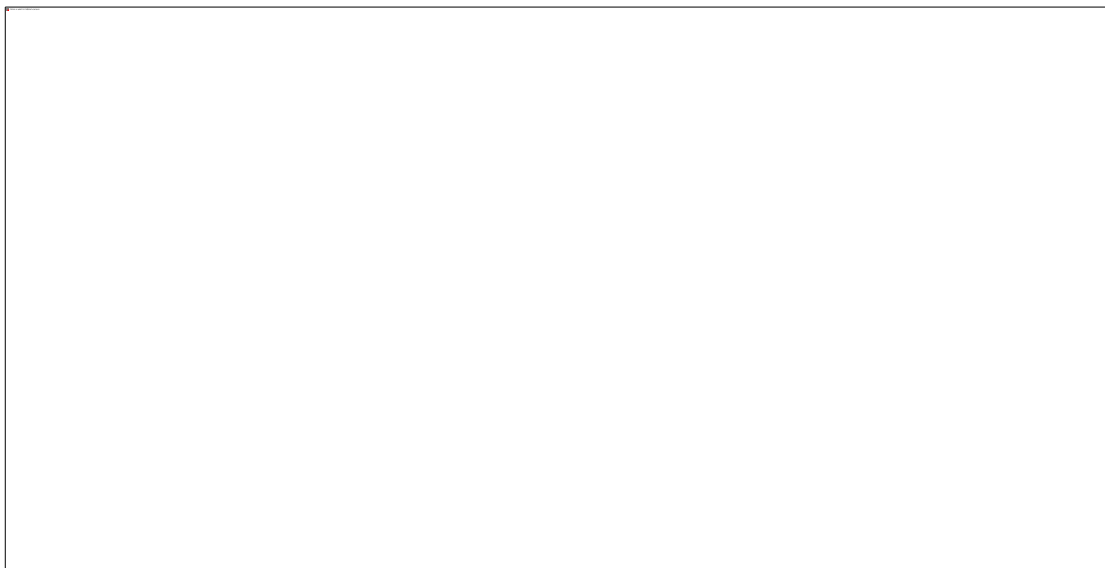

Натомість Афіна подарувала..... І виграла, ставши покровителькою Афін!

Боротьба між аристократією та демосом.

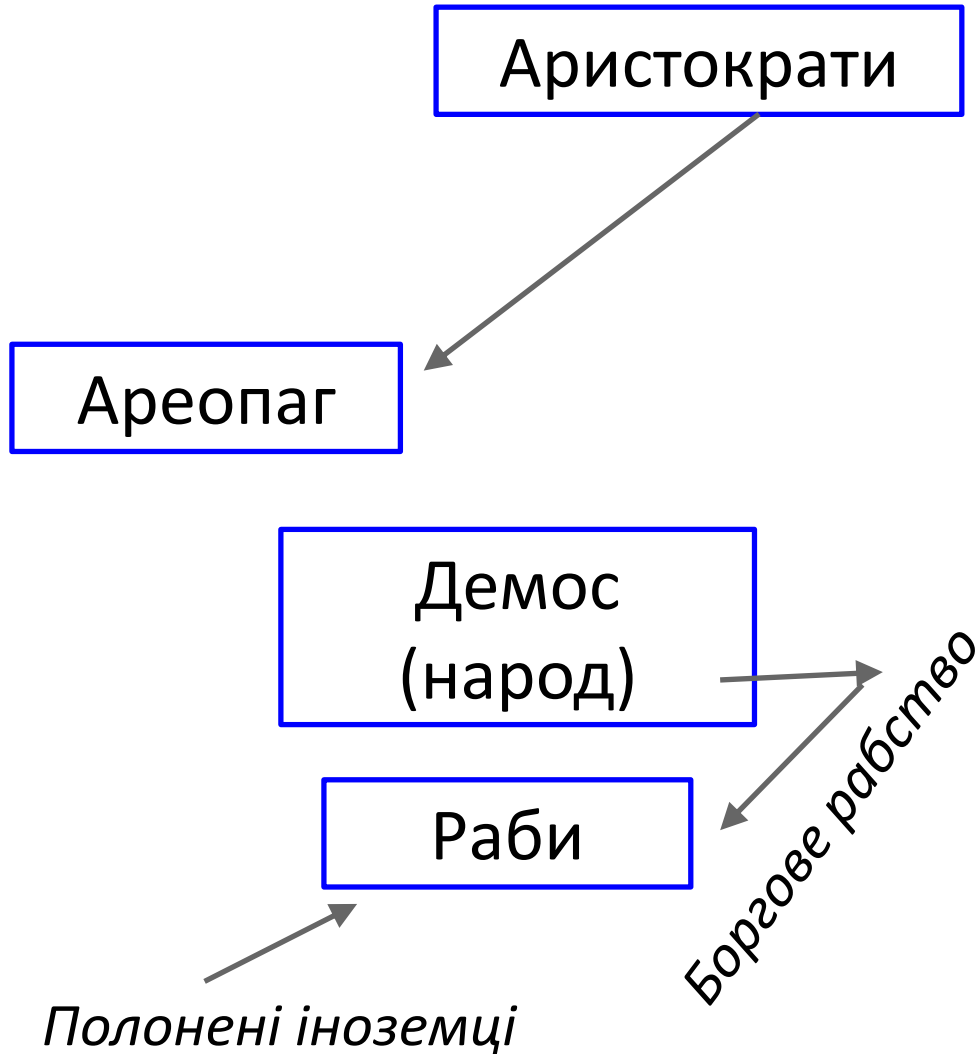
Громадянином був корінний житель (чоловік), старший 20 років, який мав у власності землю та брав участь в управлінні полісом.

Кого було
виключено з
політичного
життя міста

Афінське суспільство до реформ Солона

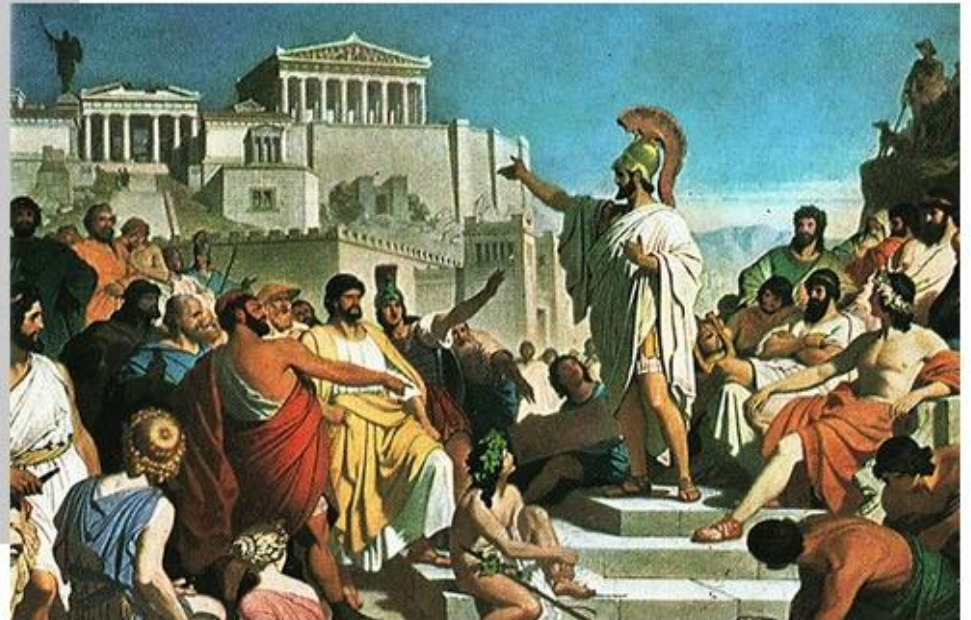
АРЕОПАГ — рада, що складалася з родової аристократії; головний державний орган, потім судовий трибунал для розгляду релігійних і карних злочинів.

АРХОНТ (від грец. «привитель») — аристократ-урядовець в Афінах.

Форма правління в Афінах до Солона - аристократія (влада знаті)

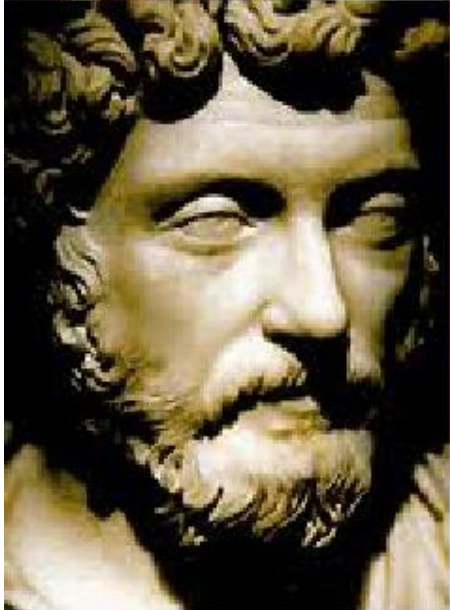
Тиранія.

- Розбіжності між народом і знаттю в деяких полісах приводили до **тиранії**, тобто до встановлення влади **тирана**.
- Тирани жорстоко розправлялися зі знаттю.
- Основним досягненням демосу у захисті своїх прав стало створення **писаних законів**.

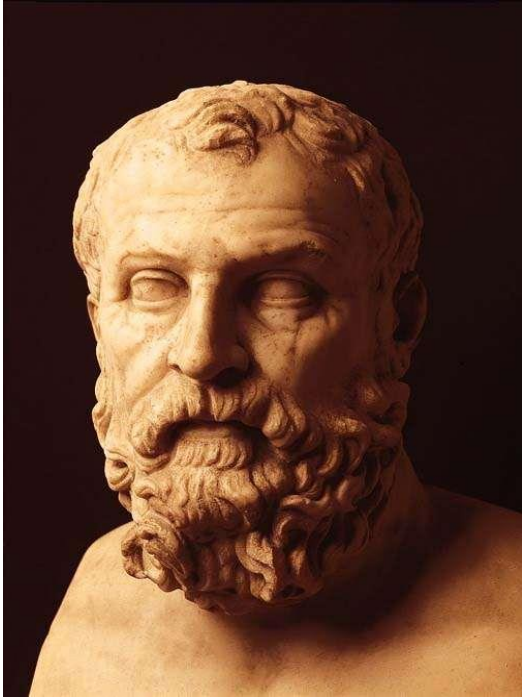
У 621 р. до н. е. архонт Драконт склав писані закони.

- До стародавніх звичаїв було додано багато нових законів.
- Було покладено край кровній помсті.
- Навіть за найменший злочин передбачалася смертна кара.

Реформи Солона

(пришов до влади у 594 р.до н.е)

**Всі категорії громадян
мали право участі в
народних зборах**

СКАСОВАНІ БОРГИ СЕЛЯН ТА БОРГОВЕ РАБСТВО

ЗАБОРОНЕНО ПЕРЕТВОРЮВАТИ АФІНЯН НА РАБІВ ЗА БОРГИ

ДЕМОС ОТРИМАВ ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА

ЗАПРОВАДЖЕНО ЗАКОНИ, ЩО ЗАОХОЧУВАЛИ ТОРГІВЛЮ ТА РЕМЕСЛО

ВСТАНОВЛЕНО ГРОШОВУ ОДИНИЦЮ - ТАЛАН

РОЗШИРЕНО ПРАВА НАРОДНИХ ЗБОРІВ

ТЕРИТОРІЮ АТТИКИ ПОДІЛЕНО НА 48 ОКРУГІВ

НАСЕЛЕННЯ АТТИКИ ПОДІЛЕНО НА ЧОТИРИ СТАНИ ЗА МАЙНОАИМ ЦЕНЗОМ:

- ❖ П'ЯТСОТМІРНИКИ - НАЙБІЛЬШ ЗАМОЖНІ АФІНЯНИ. ВОНИ МАЛИ ПРАВА ОБИРАТИСЯ НА ВИЩІ ДЕРЖАВНІ ПОСАДИ
- ❖ ВЕРШНИКИ - ТІ, ХТО НА СВОЇ КОШТИ МІГ ПРИДБАТИ КОНЯ
- ❖ ЗЕВГІТИ – ОСНОВНА МАСА АФІНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА, ПРЕДСТАВНИКИ ЯКОЇ ЗА ПРИБУТКИ ЗІ СВОГО ЗЕМЕЛЬНОГО НАДІЛА МОГЛИ ПРИДБАТИ СОБІ ОЗБРОЄННЯ
- ❖ ФЕТИ – НАЙБІДНІШИ ГРОМАДЯНИ, ЯКИХ НЕ МОЖНА БУЛО ОБИРАТИ НА ДЕРЖАВНІ ПОСАДИ

Закладено основи демократії

!

Солон запровадив Раду чотирьохсот — **буле** та **суд присяжних** — **геліея**, який розбирав судові справи між громадянами.

БУЛЕ (від грец. «рада») — державна рада з 400 громадян, яка керувала державою в період між народними зборами в Афінах.

Реформи Клісфена.

- У 510 р. до н. е. тиранію було повалено, першим архонтом було обрано Клісфена.
- Реформа виборчого права: усі громадяни мали рівні політичні права, незалежно від майнового стану.
- Виборчі збори почали проводити не за родами, а за місцем проживання.
- Поділив Аттику за територіальними ознаками.

Реформи Клісфена закріпили демократію у давніх Афінах

Закон про остракізм.

- Остракізм – вигнання, заслання, того, хто на думку більшості може загрожувати демократії.

Якщо на одному і тому ж імені сходилося багато людей, то цю людину виганяли з міста.

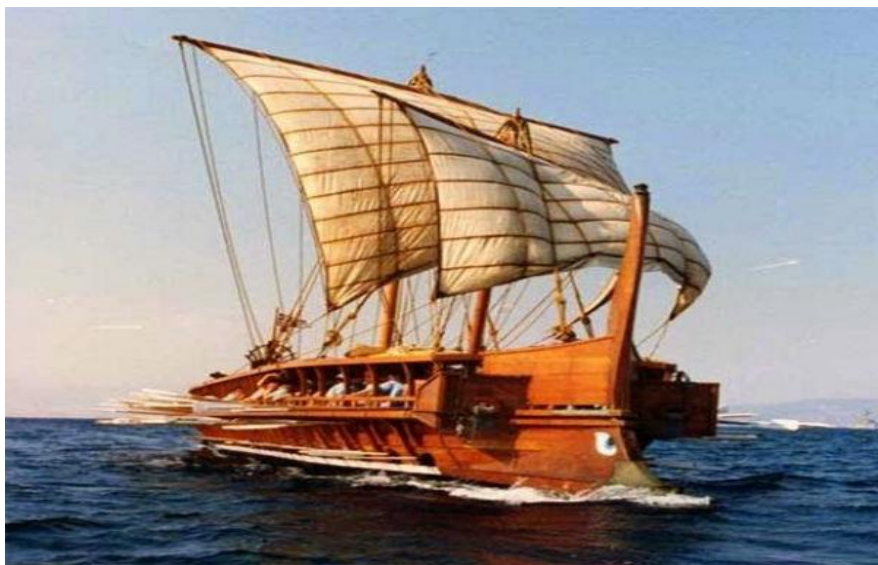

Велика грецька колонізація (VIII — VI ст. до н. е.) — процес заснування греками нових поселень на чужих землях. Сам термін «**колонізація**» походить від лат. *colō* (**живу, населяю, обробляю**).

Причини мали переважно **соціально-економічний характер**.

Пентери

Трієри

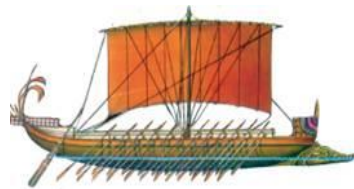
- **Греко-перські війни**

Перське царство

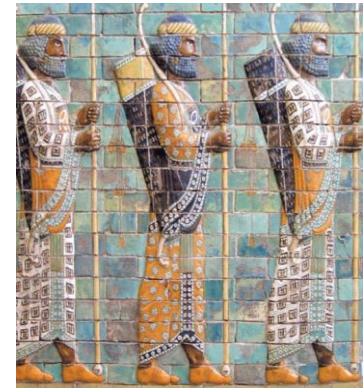
Спартанський шолом

Грецька бойова бірема

Дарій I та перські воїни

"Золота доба" Афін. Перікл (495-429 рр.до н.е.)

Перікл належав до знатного та багатого афінського роду. Він був талановитою та освіченою людиною. **Ніхто не міг перемогти його в суперечці**, бо він вирізнявся логічністю думок, в особистому житті був скромним та заощадливим. **Повністю присвятив себе державній діяльності, відмовившись від святкових бенкетів та розваг.** Плутарх писав про Перікла: **"Для нього існувала тільки одна дорога в місті – та, яка вела на агору і в будинок ради. Він не ходив на звані обіди і припинив усякі світські стосунки; так, за весь той досить тривалий час, що він займався державними справами, він не ходив на обід до жодного з своїх друзів"**.

Завдяки діяльності Перикла в Афінах остаточно сформувався демократичний устрій держави.

Вищим державним органом в Афінах стали Народні збори — еклесія;

у них брали участь усі громадяни **віком понад 20 років**.

Будь-хто мав право внести на зборах

пропозицію чи законопроект, скаргу щодо порушення законів, яку відразу ж розглядали.

Щодесять днів еклесія збиралася неподалік від Акрополя, а згодом — у зручнішому місці — театрі Діоніса.

На еклесіях:

- оголошували війни та укладали мир;
- заслуховували посланців від інших народів;
- укладали угоди й союзи;
- обирали вищих урядовців і вислуховували їхні звіти;
- дарували й скасовували громадянські права.

Таку форму державного ладу називають «прямою демократією»

Після Народних зборів найважливішим органом була ***Рада п'ятисот — буле.***

Рада діяла постійно, вирішуючи ***поточні державні справи***, керуючи фінансовими справами й торгівлею, контролювала стан флоту й арсеналу, стежила за добробутом міста й роботою посадовців.

Виконавча влада в державі була зосереджена в ***колегіях***. ***Найвищою була колегія 10-ти стратегів.***

Стратеги відали справами війни і командування армії, військового суду, питаннями зовнішньої політики.

Перший стратег фактично мав владу глави держави.

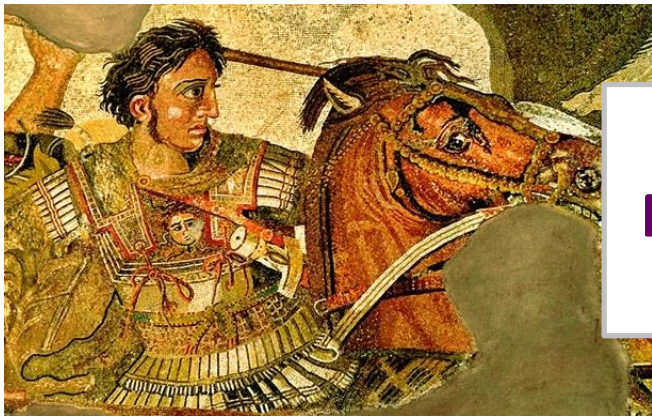
У 444–429 рр. до н. е. (крім 430 р. до н. е.) Народні збори обирали на цю посаду Перікла.

ПЕЛОПОННЕСЬКА ВІЙНА 431 – 404 рр. до н.е.

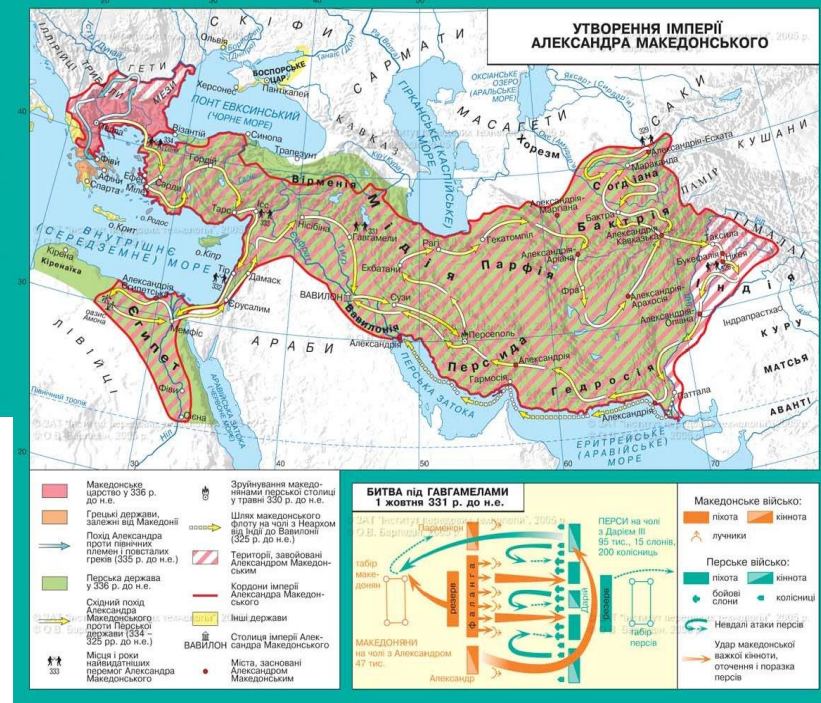
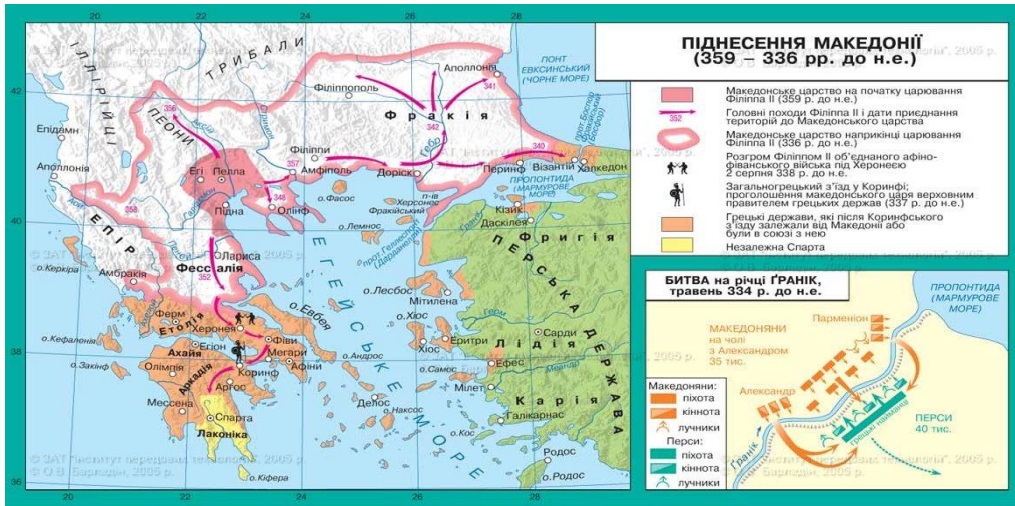

	Афінська держава та її союзники напередодні війни		Похід спартанців на чолі з Брасідом на північ Греції (423 р. до н.е.)
	Спарта й залежні від неї держави напередодні війни		Похід афінян на чолі з Алківіадом до Сицилії (415 – 413 рр. до н.е.)
	Нейтральні грецькі держави		Місця і роки визначних перемог афінян спартанців на суші 425
	Повстання на островах Лесбос і Керкіра проти панування Афіни		425
	Вторгнення спартанців в Аттику в 431, 430 та 413 рр. до н.е.		на морі 406
	Напад афінян на Пелопоннес 425 р. до н.е.		406
	Території, які залишилися в союзі з Афінами після війни		

- **Елліністичний період**

Імперія Александра Македонського (356-323 рр. до н.е.)

Результатом військових походів та численних перемог Александра Македонського було створення величезної імперії. До її складу увійшли Греція, Сирія, Фінікія, Персія, Єгипет, Західна Індія.

Розпочався процес *об'єднання античної та східної культур*. Відбулося взаємне культурне збагачення цивілізацій Стародавнього Сходу й античної цивілізації.

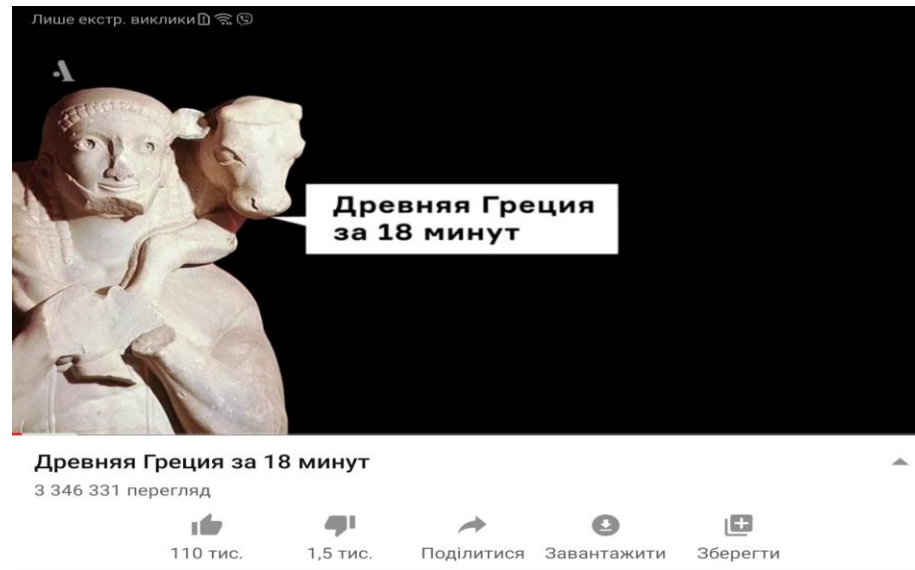
Духовні надбання обох цивілізацій настільки глибоко проникли одні в одних, що в результаті утворилася культура, яка набула іншого вигляду й змісту.

Відповідний період отримав окрему назву — *еллінізм*, а його *культура* була названа *елліністичною*.

Епоха еллінізму завершилась у 30 р. до н. е., коли Рим закінчив завоювання елліністичних держав.

Переглянути відео:

<https://www.facebook.com/watch/?v=879922275467876>

Прослухати розмову "Что такое греческая демократия и римская олигархия".

<https://arzamas.academy/materials/1285>